

رابطه قادریت خداوند و جاهلیت مدرن در کنترل ویروس کرونا

استاد راهنما: سرکار خانم منیژه هاشم خانی

گروه: شهید سلیمانی (مدرسه علمیه فاطمیه کرج)

زهرا سیدمیرزایی، الهام بیکوردی، فریبا احمدوند، مینا فرجی.^۱

چکیده

جهل همواره به عنوان نقص بشر در امور زندگی مطرح بوده است و با پیشرفت علم و تکنولوژی شکل آن تغییر یافته است. در گذشته عدم علم نسبت به درمان برخی از بیماری ها و عدم آگاهی از راهکارها، تمایل به خرافه و مصداقی از جهل بوده است و اکنون این جهل به صورت متریقی در جوامع بشری موجود است و به اصطلاح با عنوان جاهلیت مدرن جاری است. از جمله مصادیق آن می توان به رویکرد جاهلانه و غیرمنطقی به مسائل، شکل گیری فرق انحرافی، بروز شبهات حاصل از عدم توانایی در حل مسائل با وجود تکنولوژی و پیشرفت در عرصه علمی و عدم توجه به اسباب مادی و معنوی و... اشاره نمود. جهل مدرن به ویژه با شیوع بیماری های جدید مانند بیماری کرونا نمود بیشتری یافته و در پی عدم دستیابی به راهکار کنترل این بیماری و گسترش روزافزون آن در جامعه و یا ابتلای همه اقشار جوامع، این سوال مطرح می شود که رابطه قدرت الهی با جاهلیت مدرن در شیوع بیماری کرونا چیست؟

این مساله به خصوص زمانی پر رنگ می شود که بشر با تمام پیشرفت های علمی و دستیابی به تکنولوژی توان مقابله با بیماری جدید را نداشته و مومنان نیز به این بیماری مبتلا گردند و حتی اماکن مذهبی نیز متاثر از این بیماری تعطیل گردد. بررسی این مساله نشان می دهد که قدرت الهی به معنای اراده الهی در انجام یا ترک فعل به تناسب مصالح و مفاسد بشری بوده و هرگز در مهار بیماری ها ناتوان نمی باشد و در تاریخ گذشتگان نیز ابتلا برای مومنان و دیگر افراد جامعه روی داده و هر یک دارای هدفی خاص بوده است. همچنین بحث و بررسی پیرامون شبهات مرتبط با این بیماری در این مهم راهگشا خواهد بود.

کلیدواژه ها: قادریت، جاهلیت، مدرن، کرونا.

۱- مفهوم شناسی

برای فهم دقیق ارتباط قادریت خداوند و جاهلیت مدرن در کنترل ویروس کرونا، پیش از ورود به بحث ضروری است برخی از اصطلاحات مورد بررسی مفهومی قرارگیرد:

۱-۱- مفهوم لغوی قادریت: قادراسم فاعل از ماده «قدرت» به معنای توانا بر انجام فعل، با

قدرت، مقتدر، مالک و مسلط و از نام های خداوند است.^۱

۱-۲- مفهوم اصطلاحی قادریت: در اصطلاح دو تعریف برای قدرت ارائه شده است: در

تعریف اول: قدرت صفتی است که به واسطه آن انجام و ترک کار برای شخص ممکن می شود.^۱

۱. دهخدا، لغت نامه دهخدا، ج ۲، ص ۲۱۵۷.

بنابر تعریف دوم، قدرت صفتی است که با آن اگر شخص بخواهد کار را انجام می‌دهد و اگر بخواهد آن را ترک می‌کند.^۲

تعریف نخست از متکلمان است و بر آن اشکال شده که قدرت به این معنا تنها در مورد انسان و حیوان صحیح است اما درباره خداوند صحیح نیست.^۳

«قدرت» اعم از «استطاعت» است که تنها بر توانایی به وسیله اعضا و جوارح اطلاق می‌شود، از این رو استطاعت در مورد خداوند بکار نمی‌رود، به خلاف «قدرت»، لذا به خداوند «قادر» «قدیر» و «مقتدر» گفته می‌شود. به کسی که قدرت دارد «قادر» گفته می‌شود.^۴

۳-۱- مفهوم لغوی جاهلیت

جاهلیت در لغت از ماده جهل به چند معنا آمده است:

نخست؛ به معنای نقیض علم و جهالت است.^۵ معنای دیگر، جهل را خلاف عقل دانسته و به معنای حماقت می‌باشد؛ اعتقاد غلط و غیرواقع، سفاهت و بی‌اعتنائی، اعمال غلط و غیرحقیقی با اعتقاد صحیح یا فاسد و خلاف طمانینه و آرامش از دیگر معانی جهل است.^۶ جاهلیت در لغت به معنای حالت جهل است یعنی حالتی که در آن جهالت حکمفرماست.

۴-۱- مفهوم اصطلاحی جاهلیت

۱. کورانی عاملی، معجم احادیث الامام المهدی (علیه السلام)، ج ۱، ص ۴۴.

۲. نهج البلاغه، ص ۱۴۰.

۳. شایسته نژاد، قدرت مطلق خداوند از منظر قرآن و روایات، ص ۸.

۴. یزدی، فرهنگ صفات، ص ۱۶۳.

۵. راغب اصفهانی، مفردات الفاظ قرآن، ج ۱، ص ۲۰۹.

۶. همان.

در معنای اصطلاحی جاهلیت نیز مانند معنای لغوی آن باید معنای جهل بررسی شود که این واژه دارای چند معناست:

اول جهل در برابر علم: منظور از علم به طور کلی دانستن و دانش است همچنین در معنای علم گفته شده است که کشف امر خارج از ذهن به واسطه صورت ذهنی است که از راه عقل، حس و تجربه حاصل می شود.^۱ لذا در این معنا جهل به معنای نادانی، ناآگاهی و بی سواد است.

دوم: جهل در برابر عقل: به طور کلی مقصود از عقل چیزی است به وسیله آن ادراک و معرفت صورت می گیرد در این معنا جهل یعنی اینکه وسیله ادراک و فهم در کسی وجود نداشته باشد یا از آن استفاده نکند.^۲

سوم، جهل در برابر حلم است؛ در معنای حلم اطمینان نفس آمده است به طوری که خشم به آسانی انسان را تحریک نکند و سختی ها او را به سرعت مضطرب ننماید در این معنا جهل یعنی غضب، بی ارادگی، عجل بودن و قادر نبودن بر کنترل نفس.^۳

این سه معنای اصطلاحی در آیات و روایات نیز مطرح شده است و علاوه بر این معانی یک معنای اختصاصی در قرآن و روایات آمده و آن این است که جهل یعنی معصیت و عدم اطاعت از دستورات الهی و هر چیزی که انسان را به جهنم سوق دهد و از بهشت رضوان دور نماید.

جاهلیت در اصطلاح مفهومی در مقابل خداشناسی و پذیرش حکومت الهی است این حالت از جهل نشأت گرفته و به تعبیر قرآن جاهلیت یک نوع مخصوص حالت روحی و کیفیت روانی و

۱. هاشمی رفسنجانی، فرهنگ قرآن، ج ۲۱، ص ۴۹.

۲. همان، ج ۲۰، ص ۴۶۷.

۳. یزدی، فرهنگ صفات، ص ۱۶۳.

فکری است که از پذیرفتن هدایت الهی سرباز می زند و نوع مخصوص برنامه شیطانی که زیر بار حکومت دین و آیات خداوند نمی رود.^۱

۱-۵- مفهوم لغوی مدرن

در اصل به معنای تازگی است و سه معنا در فرهنگ لغت برای آن آمده است: هر آنچه به زمان حال و دوره معاصر مربوط باشد، هر آنچه مطابق یافته های علمی، فنی و هنری روز دنیا باشد و آنچه که به امکانات رفاهی نو و پیشرفته مجهز باشد مدرن نام دارد.^۲

۱-۶- مفهوم اصطلاحی مدرن

به چیزی که نوآوری همراه داشته باشد یا متریقی و پیشرفته باشد در اصطلاح، مدرن گویند.^۳ بنابراین جاهلیت مدرن به معنای پیشرفت حاکم شدن صفات و روحیاتی که انسان را از خدا محوری دور کرده و به خود محوری می کشاند؛ همان تعبیر قرآن کریم که می فرماید: «یخرجهم من النور الی الظلمات»^۴ آن ها را از روشنی به ظلمات می برد.

۱-۷- مفهوم لغوی کرونا

در لغت کرونا از واژه لاتین «corona» به معنای تاج مشتق شده است که از واژه یونانی گرفته شده و به معنای هاله نور دور خورشید، حلقه نور و تاج می باشد.^۵

۱-۸- مفهوم اصطلاحی کرونا

۱. قطب، جاهلیت قرن بیستم، ص ۹.

۲. عمید، فرهنگ فارسی، ج ۲ ص ۱۴۰۰.

۳. میرزایی، جاهلیت مدرن از نگاه آیات و روایات، ص ۷.

۴. همان.

۵. سوره بقره، آیه ۲۵۷.

۶. www.fastdic.com

سلب شایستگی از ذات امر سلامتی نیست بلکه بر حسب مصالح بشری و سیر او در مسیر تکامل و سعادت مشیت و حکمت الهی بر این امور جاری می گردد و قدرت الهی نیز به آن تعلق می گیرد.

همان طور که در شرایط دیگری حکمت، مشیت و قدرت الهی بر سلامت بشر یا رفع مشکلات تعلق می گیرد و این به معنای مصلحت داشتن آن امر در زمان مذکور است.

نتیجه گیری

قدرت خداوند به طور مطلق و بدون محدودیت به معنای آن است که هر زمان اراده الهی به امری تعلق بگیرد چه آن امر ایجاد باشد یا عدمی توان انجام یا عدم انجام آن را دارد. قدرت بشر محدود است و تقارن همیشگی آن با نوعی از جهل سبب می گردد در بحران ها و حوادث دچار تزلزل گردیده و در رفع مشکلات و حل مسائل دچار حیرت سرگردانی گردد و از این رو گاهی با شبهاتی مواجه گردد که وی را از مسیر اصلی منحرف سازد تقابلی میان قدرت الهی و حوادث و بیماری ها وجود ندارد و خداوند قادر مطلق در رفع آن است اما مشیت الهی، اراده و مصالح بشری از اموری است که در ابتلای جامعه اعم از مومنان و غیرایشان موثر است و دست قدرت الهی بر ایجاد و رفع بیماری ها و حوادث تواناست و شبهات حاصل از جهل انسان دارای پاسخ در متون دینی بوده و به هیچ وجه شیوع بیماری ها و عدم توانایی بشر با قدرت محدود خویش در رفع آن به معنای عدم قدرت الهی در این مورد نمی باشد.

فهرست منابع:

*قرآن کریم.

۱. ابن ابی زینب، محمد بن ابراهیم، الغیبة للنعمانی، تهران، چاپ: اول، ۱۳۹۷ق.
۲. ابن بابویه، محمد بن علی، ثواب الاعمال و عقاب الاعمال، قم، چاپ چهاردهم، ۱۳۹۱.
۳. توحیدی اقدم، جابر، قدرت الهی، دانشنامه پژوهه، ۱۳۹۲.
۴. حسینی شاه عبدالعظیمی، حسین، تفسیر اثنی عشری، تهران، انتشارات میقات، جلد ۷، چاپ اول، ۱۳۶۳.
۵. دفتر پژوهش و مطالعات و ارتباطات حوزوی مرکز رسیدگی به امور مساجد، پاسخ به شبهات کرونا، بی تا.
۶. دهخدا، علی اکبر، لغت نامه دهخدا، انتشارات امیرکبیر، تهران، جلد ۱۳۸۸، ۲.

۷. راغب اصفهانی، حسین بن محمد، مفردات الفاظ قرآن کریم، بیروت، دارالشامیه، جلد ۱، بی تا.
۸. سعیدی مهر، محمد، آموزش کلام اسلامی، قم، نشر طه، جلد ۱، ۱۳۹۰.
۹. شایسته نژاد، علی اکبر، قدرت مطلق خداوند از منظر قرآن و روایات، سایت پژوهش نامه معارف قرآنی، ۱۳۹۹.
۱۰. شریف الرضی، محمد بن حسین، نهج البلاغه (للصبحی صالح) - قم، چاپ: اول، ۱۴۱۴ ق.
۱۱. صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم صدرالدین، الحکمه المتعالیه فی الاسفار العقلیه الاربعه، بیروت، دار احیاء التراث العربی، چاپ سوم، جلد ۶، ۱۹۸۱ م.
۱۲. طیب، عبدالحسین، اطیب البیان فی تفسیر القرآن، تهران، انتشارات اسلام، جلد ۵، چاپ دوم، ۱۳۷۸.
۱۳. ابن بابویه، ابی جعفر، کتاب التوحید، علی محمد کشمیری، بی جا، ۱۳۲۱ ق.
۱۴. مکارم شیرازی، ناصر و دیگران، تفسیر نمونه، تهران، جلد ۵، دارالکتب اسلامی، ۱۳۸۶.
۱۵. ملکی اصفهانی، مجتبی، فرهنگ اصلاحات اصول، قم، چاپ عالمه، جلد ۲، چاپ اول، ۱۳۷۹.
۱۶. قرائتی، محسن، تفسیر نور، تهران، مرکز فرهنگی درس هایی از قرآن، جلد ۵، چاپ ۱۱، ۱۳۸۳.
۱۷. قطب، جاهلیت قرن بیستم، بی جا، بی تا.
۱۸. قمی، علی بن ابراهیم، تفسیر القمی، قم، چاپ: سوم، ۱۴۰۴ ق. ج ۲.
۱۹. کلینی، محمد بن یعقوب، أصول الکافی، ترجمه مصطفوی، تهران، چاپ: اول، ۱۳۶۹ ش.

۲۰. کورانی عاملی، علی، معجم أحادیث الإمام المهدي (عليه السلام)، ج، ۱، بی تا.

۲۱. مجلسی محمد باقر بن محمد تقی، بحار الأنوار (ط - بیروت) - بیروت، چاپ: دوم، ۱۴۰۳

ق.

۲۲. مصباح یزدی، محمد تقی، آموزش عقاید، مرکز چاپ و نشر سازمان تبلیغات اسلامی، چاپ

سیزدهم، ۱۳۷۴، ج ۱-۲.

۲۳. مصباح یزدی، آموزش عقاید، جلد ۱، قم، ۱۳۸۵.

۲۴. مفید، محمد بن محمد، الأمالی (للمفید) - قم، چاپ: اول، ۱۴۱۳ق.

۲۵. مکارم شیرازی. ناصر و همکاران. تفسیر نمونه. تهران. دار الکتب الاسلامیه. چاپ بیستم.

۱۳۸۱ش.

۲۶. میرزائی، جاهلیت مدرن از نگاه آیات و روایات، تهران، ۱۳۸۳.

۲۷. هاشمی رفسنجانی، فرهنگ قرآن، تهران، جلد ۲۱، ۱۳۸۰.

۲۸. الهی قمشه‌ای، محی الدین، حکمت الهی، تصحیح هرمز بوشهری پوری، روزنه، چاپ اول،

۱۳۷۹.

۲۹. یزدی، فرهنگ صفات، تهران، بی تا.